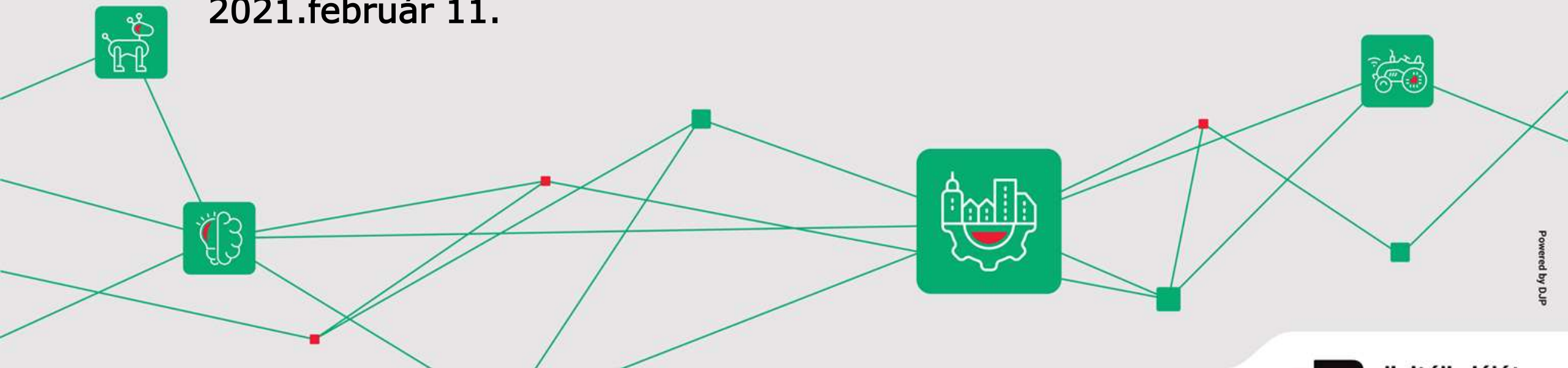

A gyermekek online kockázati kitettsége

2021.február 11.

A kutatás keretei

Jelen kutatás célja

- a Digitális Gyermekvédelmi Index egyik, a gyerekek internetkockázatoknak való kitettségét megragadó komponensének létrehozásához kíván hozzájárulni,
- előkészíti az EUKO/GKO kutatás-sorozathoz történő esetleges magyar csatlakozást, valamint
- előzetes adatokat szolgáltat a kiskorúak online kockázati kitettségéről.

Előzmények:

- az EU Kids Online
- Global Kids Online survey
- és az azokhoz kapcsolódó kvalitatív kutatások

Eszközök:

- fókuszcsoportos beszélgetések
- *online survey általános iskolás és szakiskolás tanulók és szüleik körében*
- családi mélyinterjúk

A kérdőív felépítése

- *Hozzáférés és internethasználat:* milyen eszközöket használ, milyen célra, mennyi ideig
- *Kommunikáció:* kikkel kommunikál (családtagok, barátok, idegenek) a neten és milyen platformokat használ
- *Biztonságos, nethasználati szkilliek:* (mennyire tud kulcsszavakkal keresni, mennyire tudja az adatait védeni, illetékteleneket letiltani, stb.)
- *Kellemetlen élmények a neten, általánosságban:* (volt-e ami zavarta, hogyan küzdött meg vele, hogyan értékeli bizonyos szituációkat, ismételgetés a neten, idegenekkel való kapcsolat)
- *Szexuális jellegű kommunikáció és zaklatás:* (ismer-e valakit, aki kapott már ilyen képet, vele előfordult-e, milyen hatással volt rá, ő maga küldött-e már ilyen képeket, mekkora problémának tartja, kitől kér segítséget másoknak, stb.)
- *Egyéb bullying:* (mi lehet az oka annak, ha valakit zaklatnak, látott-e már ilyet, vele előfordult-e, hogyan élte meg, ő maga csinálta-e már, stb.)
- *A szülő hozzáállása a gyerek internethasználatához:* (mennyire segíti, támogatja, tiltja, stb.)
- *Iskolai jóllét:* (mennyire szeret tanulni, mennyire szereti az iskolát, mennyire érzi jól magát a közösségben, stb.)
- *Családi és egyéni jóllét:* (mennyire érzi magát biztonságban otthon, mennyire tud jól kommunikálni a szüleivel, mennyire elégedett az életével, sportolási, olvasási szokások stb.)
- *Alapadatok:* nem, életkor, lakóhely típusa, megye, szülők iskolai végzettsége

Az adatfelvétel

- 2020 tavaszán és nyarán három megyében 18 fókuszcsoportos beszélgetés zajlott le, 50 szülő és 50 tanuló részvételével.
- Online adatfelvétel 2020 őszén zajlott, 5432 szakképzésben tanulótól és 1432 szülőtől kaptunk értékelhető válaszokat.
- A szülői és a tanulói két külön minta, ami családonként nem összekapcsolható, de a fő eloszlásokat tekintve nagyon hasonló (megye, nem, településtípus), így összehasonlítható.
- 2020 őszén tíz családi interjú készült, ahol a kérdőíveket mélységében és személyesen kérdeztük le külön-külön a tanulóval és a szülővel.

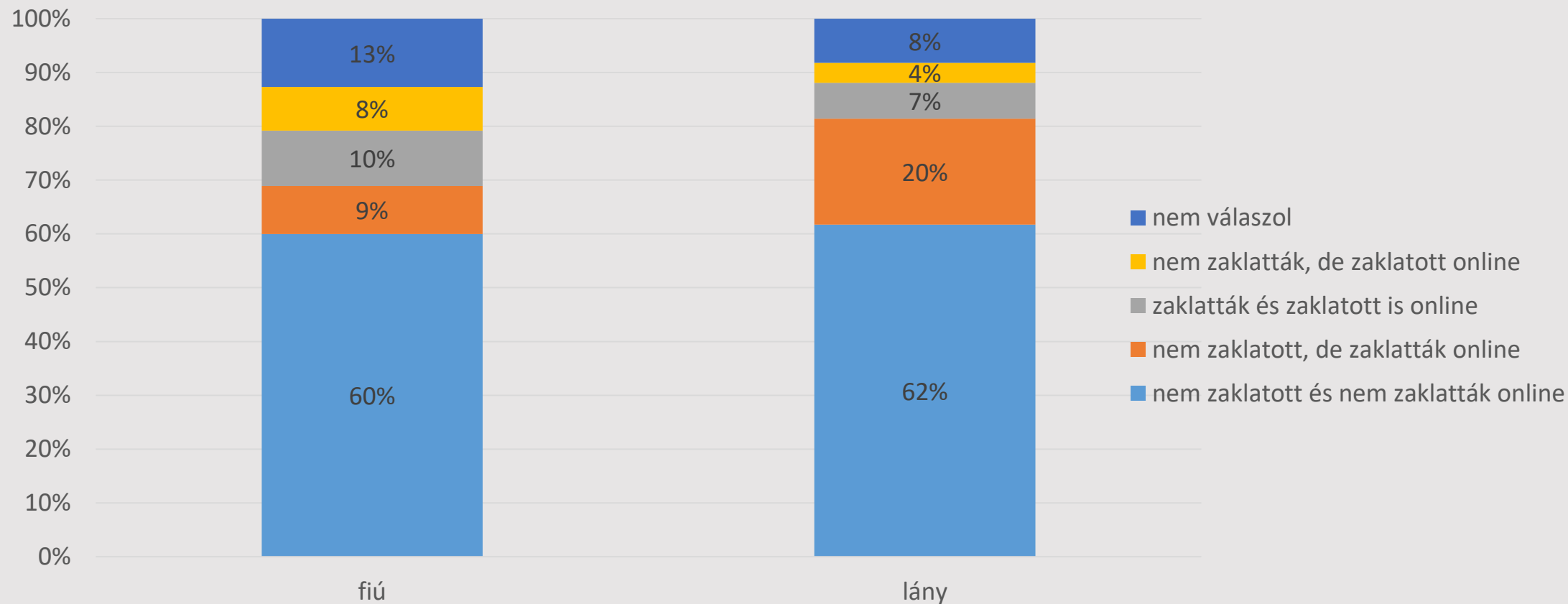
A vizsgálat újszerűsége

- az online zaklatás több, gyakran érzékeny (pl. szexting) formájára is rákérdezett.
- szülőket is megkérdezte a témában.
- a kvalitatív vizsgálat a fiatalokat ért online zaklatás jelenségét mélységében próbálta meg feltárni.
- a kvalitatív vizsgálat során a leghátrányosabb helyzetű, roma tanulókat is sikerült elérni.
- A kvalitatív vizsgálat drámapedagógiai módszereket is használt.

Főbb eredmények

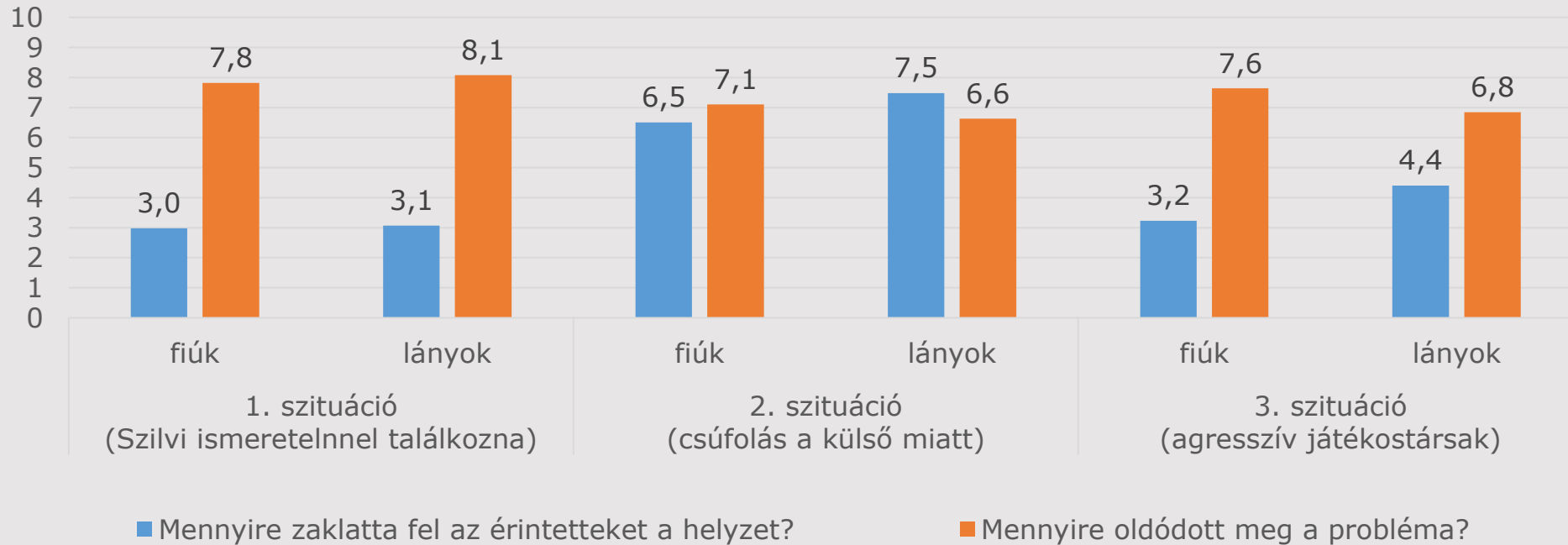
- Összességében a szakképzésben tanulók hatvan százaléka nem számolt be zaklatásról, a tanulók 14 százalékát zaklatták, 6 százalék volt, aki csak zaklatott és 9 százalék zaklatott és zaklatták is. 11 százalék a tanulóknak ezekre a kérdésekre inkább nem válaszolt.
- A többváltozós elemzés alapján azt mondhatjuk, hogy ez utóbbi csoport jegyeiben leginkább az egyszerre zaklató és zaklatott csoporthoz hasonló.
- Ez alapján elmondható, hogy a szakképzésben az elmúlt évben a tanulók 34 százalékát érte zaklatás és 26 százaléka zaklatott másokat. A tanulók egyötöde mindkét csoportba tartozónak tekinthető. A csak zaklatottak körében szignifikánsan több lányt találunk, míg a zaklatók és nem válaszolók körében inkább fiúkat.

Az online zaklatásban különbözőképpen érintett 14-17 éves szakképzésben tanulók aránya nemenként, N=5233

Online kockázatok és megítélésük

Mennyire zaklatta fel az érintetteket a dolog és mennyire oldódott meg? (tíz-es skála)

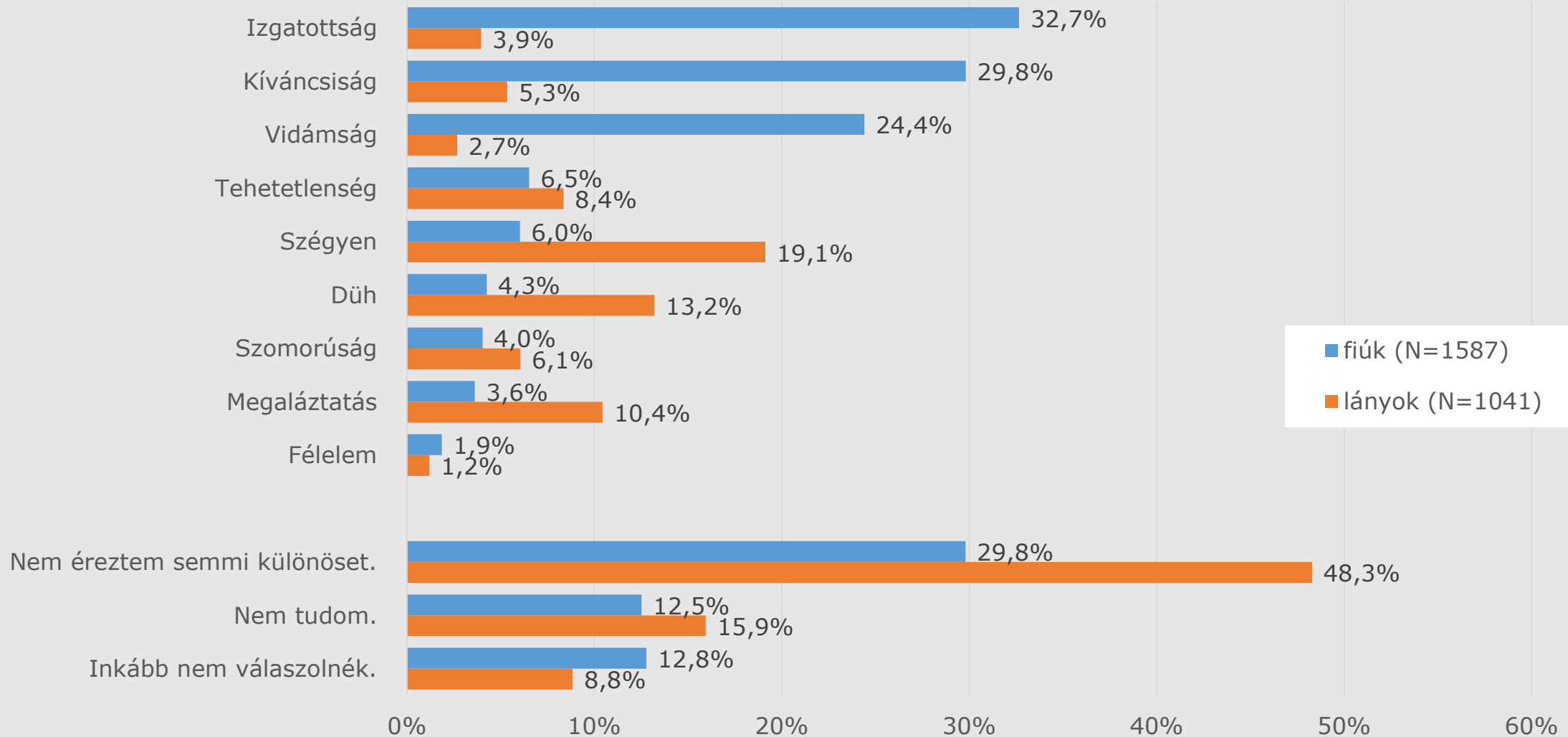
Ismerkedés a neten

- A válaszadók fele (52%) már ismerősnek jelölt az interneten olyan személyt, akivel azelőtt még személyesen sohasem találkozott. Közel egynegyedük (23%) már fényképet is küldött olyasvalakinek, akivel korábban még nem találkozott. Más embernek 15%-uk adta ki magát, személyes adatot pedig 17%-uk küldött el.
- A fiatalok közel hatoda szembe találta magát azzal a dilemmával, hogy találkozzon-e személyesen olyasvalakivel, akit a neten ismert meg, és más kapcsolata nem volt vele előtte. Viszont a fiatalok három tizede igennel válaszolt arra, hogy ez meg is történt.
- A fiatalok közepesen veszélyesnek ítélik meg az idegenekkel való találkozást és a szülőknek egynegyede nem tartja ezt kockázatos tevékenységnek.

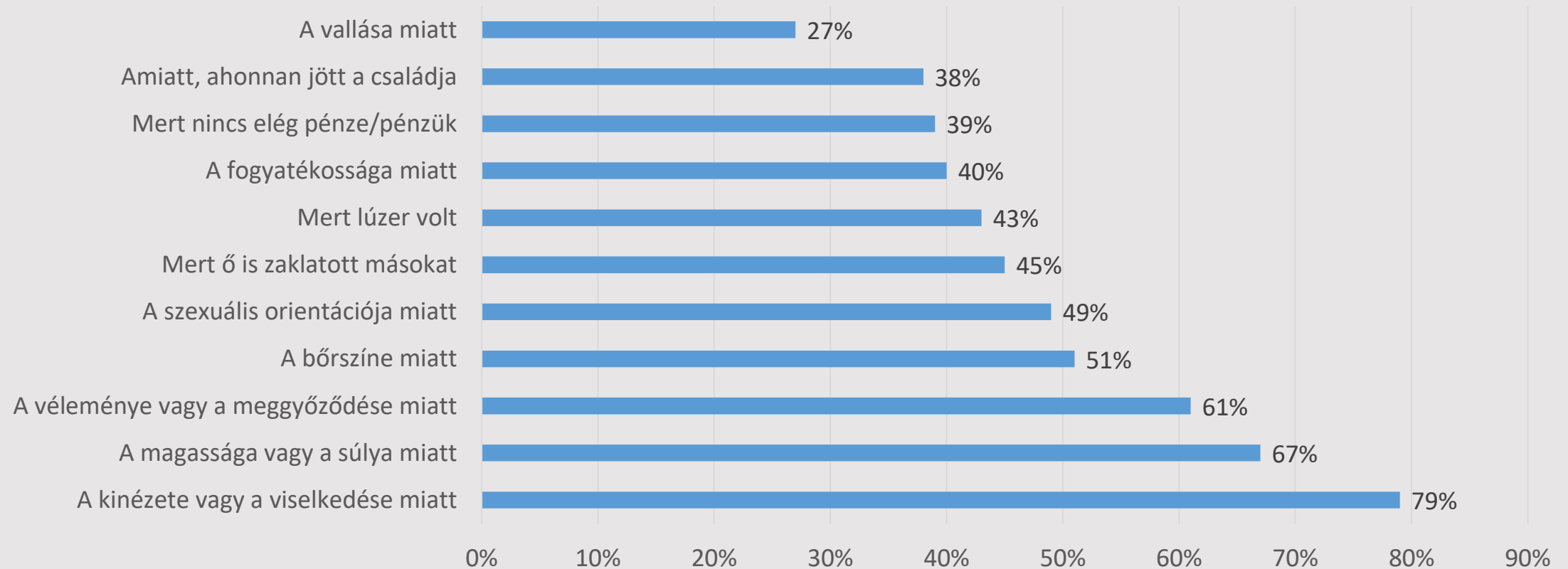
Szexuális tartalmak a neten

- Szexuális tartalmakkal a fiatalok fele találkozott.
- A célzott szexuális online üzenetek terén a fiatalok 42%-a nem kapott és nem is látta, hogy ismerőse illet kapott volna. A válaszmegtagadások miatt – hasonlóan 40% körül van azok aránya, akik már találkoztak szexuális jellegű üzenetekkel, vagy ismerősön keresztül vagy saját tapasztalatként.
- Részletesebben is megkérdeztük azokat, akik kaptak már szexuális jellegű üzenetet (N=1668), hogy milyen formában és kitől kapták azokat. Több, mint kétharmaduk látott már másokról készült meztelen fényképeket vagy videókat. Az érintett lányok felétől (!), a fiúk negyedétől kértek szexuális jellegű információkat.
- A teljes populáció 3-4 százaléka jelezte, hogy valaki kényszerítette, hogy készítsen vagy küldjön meztelen, vagy szexuális jellegű fotókat. Ez mintegy 7000 gyereket jelenthet a szakképzésben.

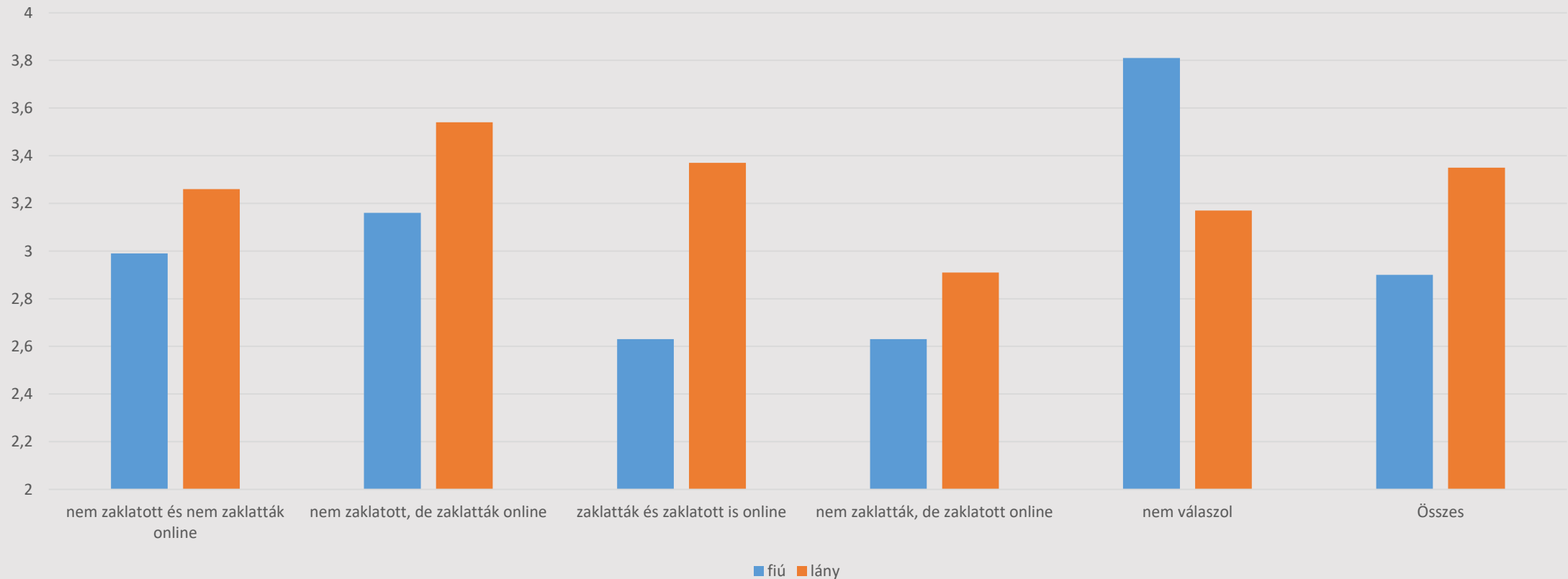
■ AMIKOR LEGUTÓBB ILYEN KÉPEKET VAGY VIDEÓKAT LÁTTÁL, MILYEN ÉRZÉSEK KAVAROGTAK BENNED?

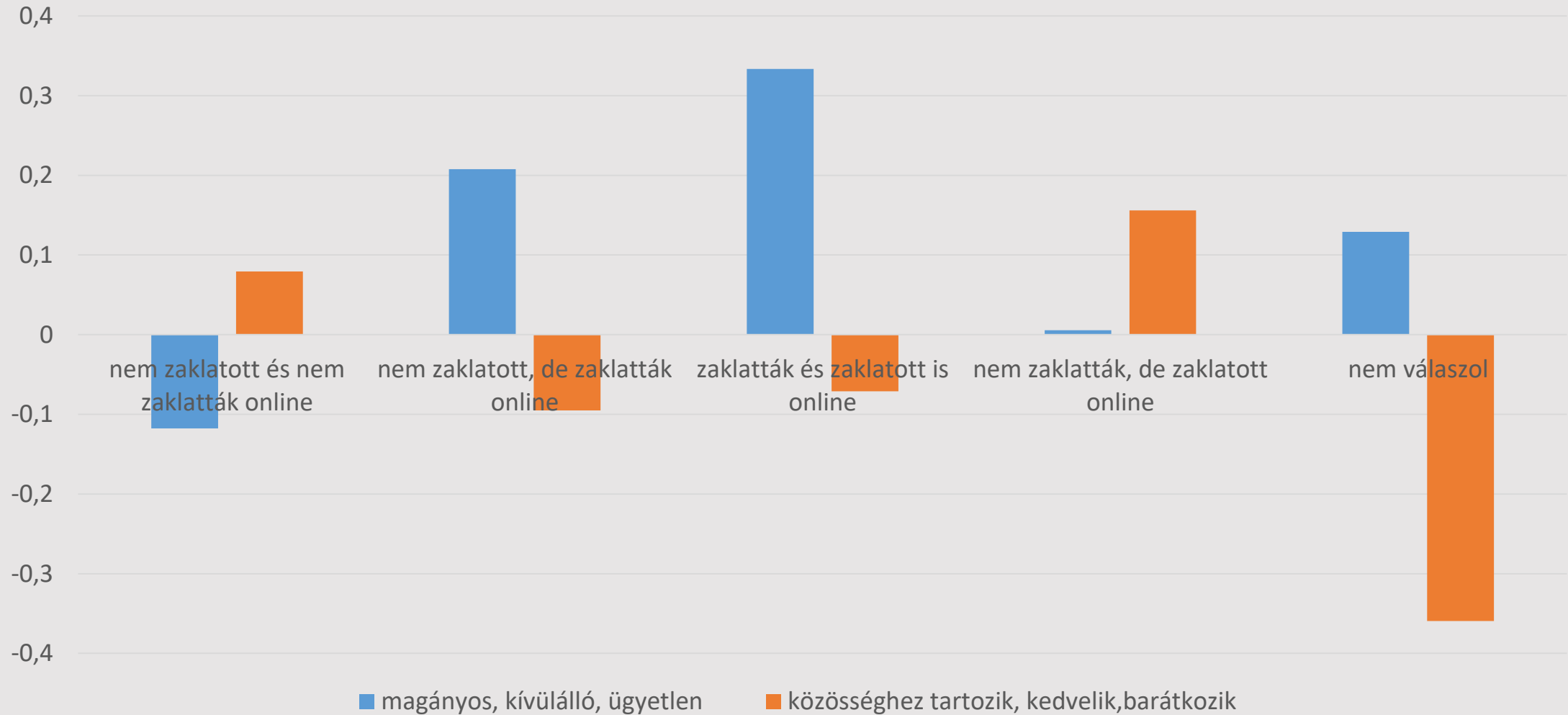
A zaklatás oka a diákok szerint

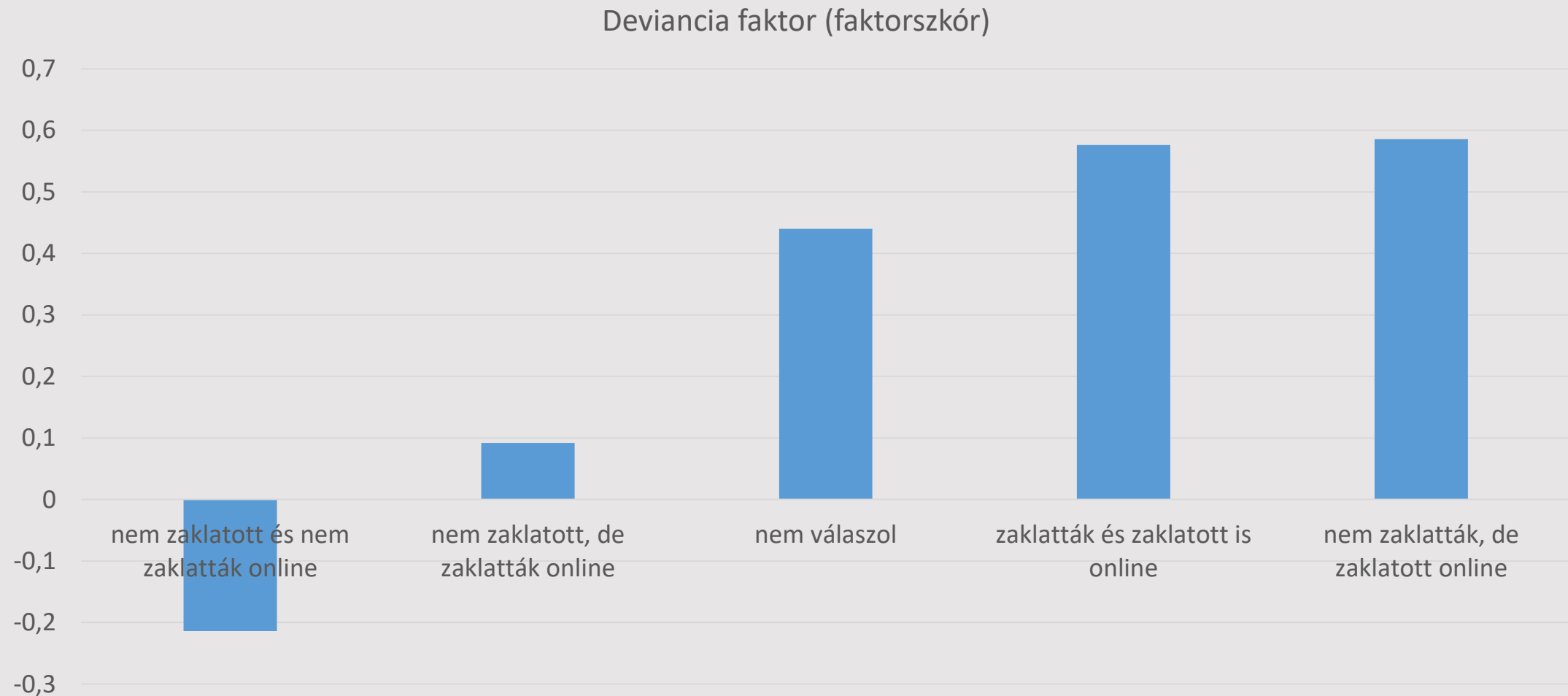
Mennyire zaklatta fel, amikor legutóbb látta, hogy valakit zaklatnak (öt fokú skála)

■ A GYERMEKEK ONLINE KOCKÁZATI KITETTSÉGE

■ A GYERMEKEK ONLINE KOCKÁZATI KITETTSÉGE

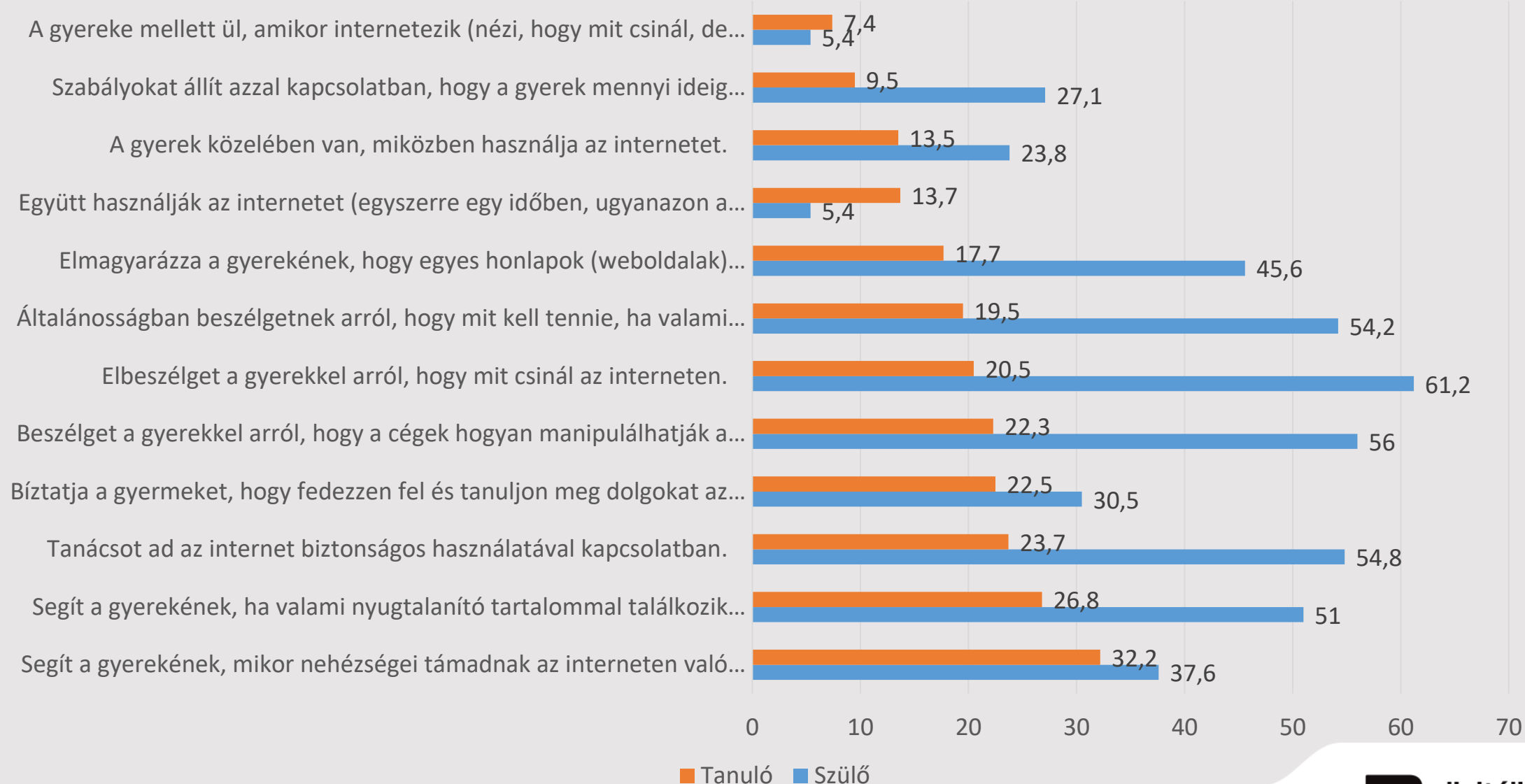

Szülői habitusok

- A szülők saját és gyermekeik tevékenységeit is hajlamosak idealizálni.
- A szülők harmada állította, hogy gyakran állít szabályokat az internethasználattal kapcsolatban, a tanulóknak viszont csak 10 százaléka szerint fordul elő ez gyakran. A tanulók válaszai alapján a szülők mintegy négyötöde sohasem ellenőrzik az üzeneteiket vagy azt, hogy milyen honlapokat látogatnak.
- A gyerekek válaszai alapján jóval kisebb arányban beszélgetnek a szülőkkel az internetről és kockázatairól, mint ahogy azt a szülők érzékelik.

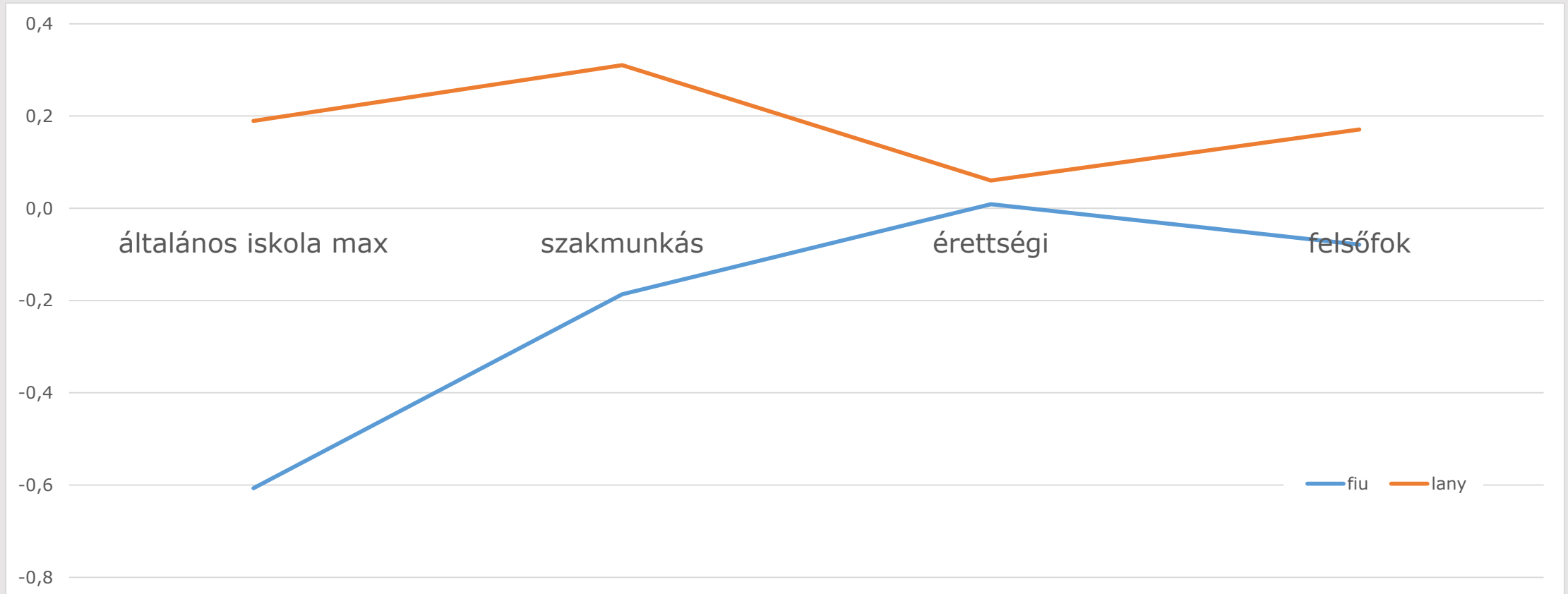

■ **A SZÜLŐK ÁLTAL GYAKRAN VAGY MINDIG VÉGZETT TEVÉKENYSÉG A TANULÓI INTERNETHASZNÁLATÁVAL KAPCSOLATBAN, SZÜLŐI ÉS TANULÓI VÁLASZOK (%)**

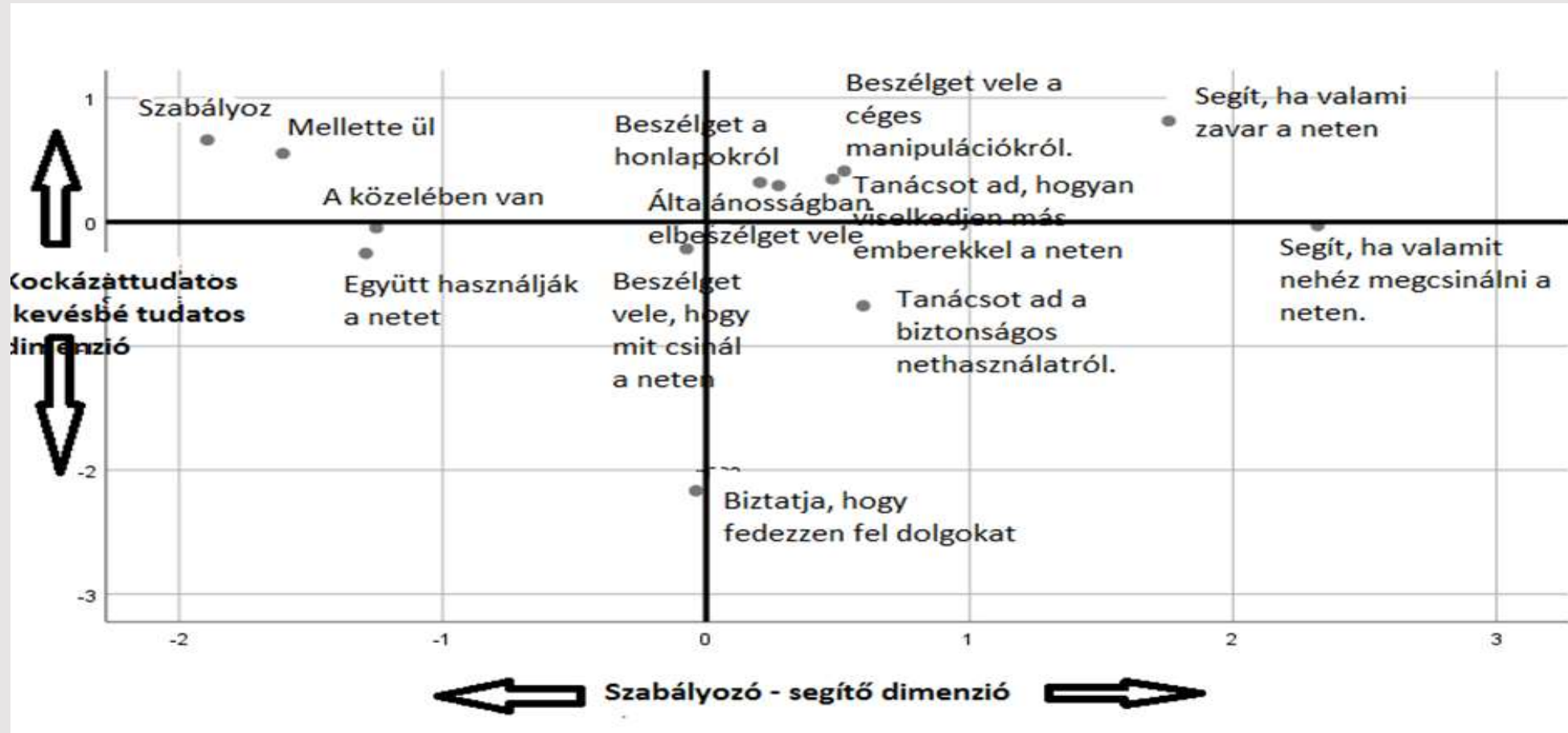

- A szülők végzettsége és a gyerek neme szerint azt láthatjuk, hogy a lányokkal az iskolázatlanabb szülőknek (jellemzően anyáknak) jó a kapcsolata, viszont az iskolázatlanabb szülők (tipikusan megint anyák) és fiaik között a kapcsolat jóval kevésbé nyílt és kommunikációra épülő.
- Az alacsonyabb iskolázottságú családokban a fiúkkal való kapcsolat problémás, hagyományosan a nőkre hárul a nevelés, de jól láthatóan itt kudarcot vallanak, ugyanakkor az apák vélhetőleg nem állnak be a helyükre.

A szülő-gyermek kommunikáció minősége nemek és a szülő iskolázottsága szerint

A szülők gyermekük internethasználatát szabályozó tevékenységstruktúrája

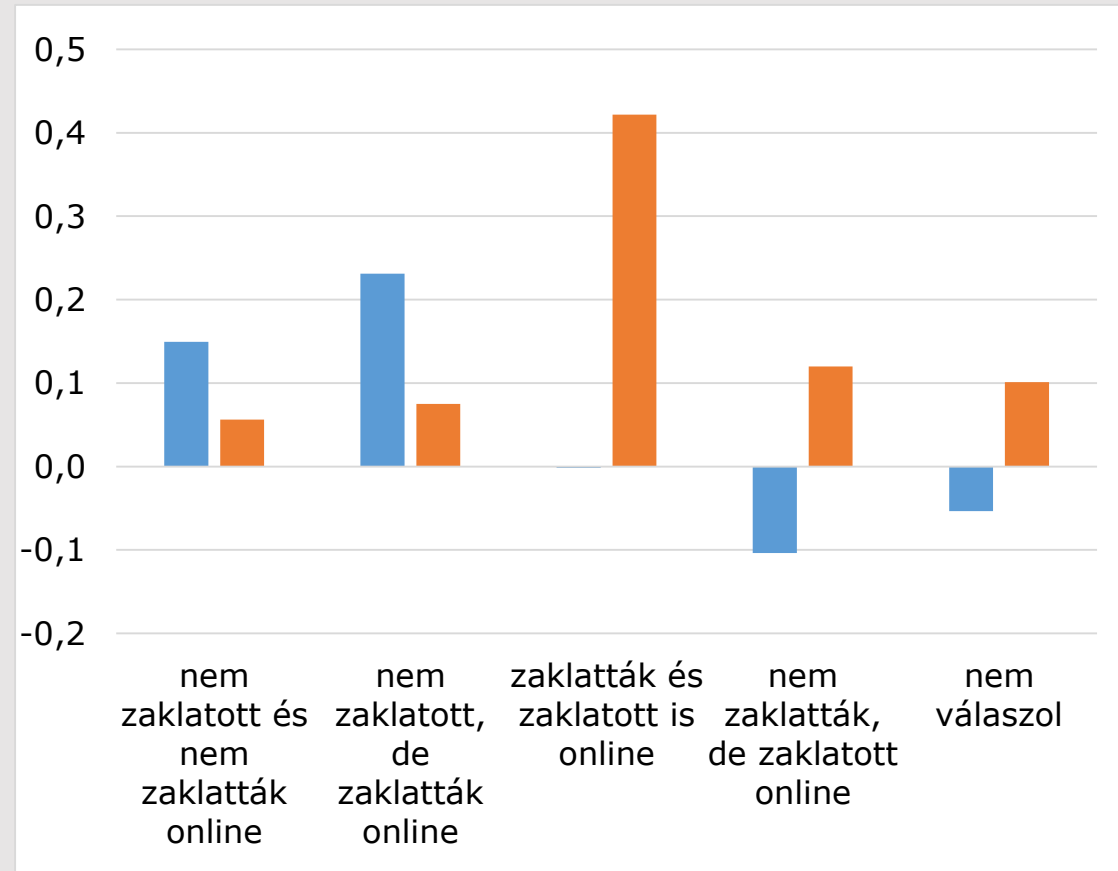
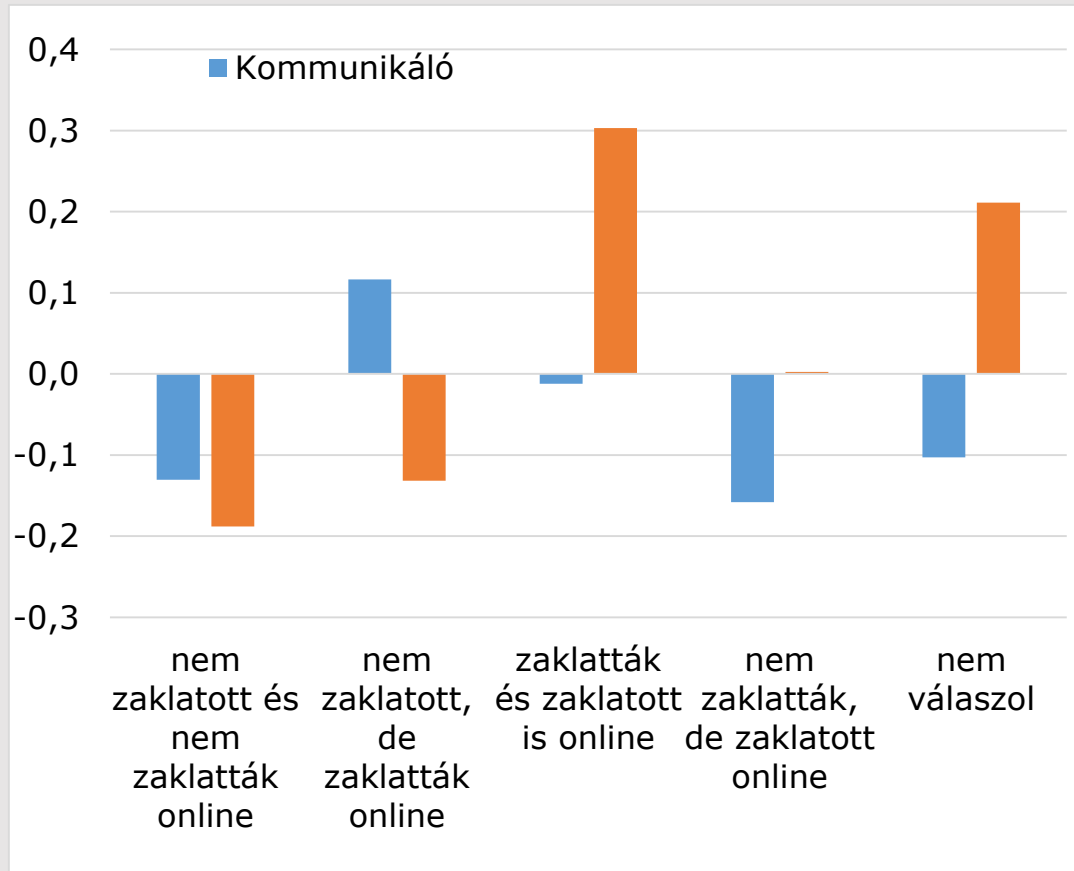
Internettel kapcsolatos szülői attitűdök

	Korlátozó-elváró attitűd	Megengedő-megbeszélő attitűd	Bizalmatlan-tiltó attitűd
A szülői prevenció formája	a szabályok meghatározása	kevés szabály, bátorítás a tapasztalatszerzésre	nincs érdemi megelőzés
A szülői mediáció formája	megbeszélés és a személyes tapasztalatok megosztása	megbeszélés	az átélt élmények megbeszélése helyett erős kontroll szándéka
Bizalom a gyermek nethasználatával kapcsolatban	bizalom, mely a gyermek normakövetésén alapul	bizalom, mely a tapasztalatszerzésen alapul	bizalmatlanság,
Szülői nethasználat	az internetet a szülő naponta használja, főként a munkája miatt	az internetet a szülő naponta használja (munka és szórakozás is)	kevés szülői nethasználat
A szülő digitális kompetenciái és tudása	a digitális világ korlátozott ismerete	a digitális világ alapos ismerete, beleértve a lehetőségeket és a kockázatokat is	kevés információ a digitális világról, hiányos digitális kompetenciák
a szülő véleménye a nethasználat kockázatosságáról	mérsékelt	mérsékelt	magas

■ A GYERMEKEK ONLINE KOCKÁZATI KITETTSÉGE

- Minél iskolázatlanabb a szülő és bizonytalanabb a saját nethasználatát illetően, annál kevésbé konzekvens és szofisztikált a gyerek internethasználatát érintő stratégiája, illetve annál inkább követ egy nemi sztereotípiát, ahol a lányokat megvédendőnek tartják, a fiúkat viszont olyanoknak, akik megvédik magukat. Ezáltal megerősítik a lányokban az áldozati szerepet, míg a fiúkban az agresszori-férfias szerepet.
- Az adatok alapján mégis, még a kontroll vagy tiltás is jobb, mint amikor nincs semmi. A zaklatók és a választ megtagadók csoportjára jellemző leginkább a kommunikáció- és kontrollhiányos szülői magatartás. A gyermekét magára hagyó szülő szinte automatikusan kitermeli az agresszorok csoportját.
- Azok a tanulók, akik egyaránt zaklatnak és zaklatják is őket, jóval erősebben találkoznak otthon a tiltással. A kommunikáló-segítő szülői magatartás termeli ki leginkább a nem zaklató gyerekeket (akiknek egy részét sajnos zaklatják mások).

Szülői viselkedés és a gyermek kitettsége (baloldalon fiúk, jobboldalon lányok)

Iskola szerepe

- A szakképzésben tanulók kétharmada soha nem beszélget a tanáraival arról, hogy mit csinál a neten, vagy arról, hogy mi zavarja ott, és segítséget sem kap ezen a téren. A leggyakoribb iskolai tevékenység az az iskolai internethasználat szabályozása. Ezen felül biztatják őket az online tanulásra és tanácsokat adnak a biztonságos nethasználatról, valamint segítenek a keresésben. Honlapokról és azok megbízhatóságáról a tanulók több, mint 40 százaléka szerint az iskolában nem esik szó.
- A legrejtőzködőbb (akik nem válaszoltak az online zaklatást firtató kérdésekre) csoport válaszaiban azonban szignifikánsan nagyobb mértékben jelenik meg a pedagógus. Míg átlagosan 11 százalék említette, hogy gyakran vagy mindig segít a pedagógus, a rejtőzködő csoportban ez az arány kétszeres.
- A szülők többsége a családtagok, barátok révén, illetve a médiából az internetszolgáltatók és egyéb honlapokon keresztül tájékozódik a biztonságos internethasználatról. A gyerek iskolája által 39% tájékozódik, de 58% tartana erre igényt.

Köszönjük a figyelmet!

- lannert.judit@t-tudok.hu
- nemeth.szilvia@t-tudok.hu
- holb.eva@t-tudok.hu
- rajnai.richard@t-online.hu
- szijarto.zsolt@pte.hu